

Avkriminalisera välfärden

Privatiseringen av välfärden har öppnat samhällsviktiga och känsliga verksamheter för kriminella och oseriösa aktörer. Därmed går resurser avsedda för välfärden till kriminella, samtidigt som människor inte får den vård, omsorg och utbildning de har rätt till. Dessutom får kriminella aktörer tillgång till känsliga uppgifter och sårbara människor. Barn inom HVB rekryteras till gängkriminalitet, personer med funktionsnedsättning utnyttjas och får inte den vård och omsorg de har rätt till och avhopparverksamhet blir en väg in i ny brottslighet.

Exemplen är många och varje dag rapporterar media om nya skandaler. Vårdcentraler som misstänks för ekonomisk brottslighet, kriminella aktörer som bedriver HVB och personlig assistans, samt avhopparverksamhet med koppling till gängkriminella. Företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet köps och säljs utan kontroll, fusk uppdragas inom matchningsföretag, utredningsboenden där ett vårdbiträde misstänks mördats av en boende utan att arbetsgivaren agerat, nätläkare som dubbelfakturerat i tre regioner och därför fått återbetalningskrav samt polisanmälts. I en stor koncern med omkring 50 äldreboenden har äldre inte fått tändarna borstade på månader, dementa har försvunnit utan att personalen har märkt det och en kvinna som tvingats amputera ett ben efter att ha blivit lämnad i skällhett vatten. Företag som agerar personlig förvaltare för att utnyttja människor och tjäna pengar på dem, bland annat genom att sälja deras egendom. Detta är bara några av de skandaler med vinstdrivna aktörer som uppdragats den senaste tiden.

Regeringens svar: fler utredningar. De stärker IVO och tillsätter tre olika utredningar, med resultat först 2026 och 2027. Kommunerna får ett större ansvar – men inga nya verktyg. Det är små insatser mot ett enormt problem. Regeringen blundar för det centrala: privatiseringen har gjort välfärden till en brottsarena. Den har skapat system som bjuder in de kriminella – och nu krävs enorm kontrollapparat för att ens försöka hålla dem borta.

Privatiseringen är problemet. Att få bort vinstintresset och återta kontrollen över välfärden är lösningen. Vi måste avkriminalisera välfärden. Och vi kommer starta i de mest brottsutsatta verksamheterna.

Vänsterpartiet föreslår:

1. Stopp för nya vinstdrivna verksamheter inom särskilt känsliga områden

Ett omedelbart stopp för att starta privat vinstdriven verksamhet inom särskilt utpekade verksamhetsområden, exempelvis HVB, personlig assistans och avhopparverksamhet. Stoppet ska också omfatta köp av verksamhet inom dessa områden, försäljning får endast ske till det offentliga.

2. Ta över kriminellt drivna verksamheter – direkt

Verksamhet som drivs eller ägs av kriminella, direkt eller indirekt, ska omedelbart tas över i offentlig regi.

3. Återta välfärden – reservera upphandlingar till ideella och återför till offentlig regi

Att känslig verksamhet som drivs med vinst återtas i offentlig regi eller av ideella aktörer. Återtagandet sker genom en utvidgning av förändringarna i LOU och LOV som trädde i kraft 1 januari 2023. Enligt LOU och LOV kan regioner och kommuner reservera rätten att delta i upphandlingar av vissa välfärdstjänster till idéburna organisationer. Det vill vi ändra så att kommuner och regioner **ska** reservera rätten att delta i upphandlingar av vissa välfärdstjänster till idéburna organisationer inom utpekade områden. I ett andra steg ska en strategi för att återta vinstdriven verksamhet inom dessa områden i offentlig regi arbetas fram. Den kan innehålla återköpslagar, samt kompletterande förslag på hur kommuner och regioner kan få i uppdrag att återta verksamhet och goda möjligheter till det.

